

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2847-12

meddelad i Stockholm den 22 februari 2017

KLAGANDE

Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas

Ombud: Kaj Grüssner
KPMG
PB 1037
001 01 Helsingfors
Finland

MOTPART

Skatteverket
171 94 Solna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Sundsvalls dom den 21 mars 2012 i mål nr 437-10

SAKEN

Kupongskatt m.m.

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas yrkande om full återbetalning av erlagd kupongskatt och överlämnar handlingarna i målet till Skatteverket för prövning av Veritas yrkande om avdrag för kostnader för att uppbära aktuella utdelningar.

Dok.Id 177015

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
2847-12

Högsta förvaltningsdomstolen tillerkänner Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas ersättning för kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen med 200 000 kr.

Högsta förvaltningsdomstolen avvisar Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas yrkande om ersättning för kostnader hos länsrätten och kammarrätten.

BAKGRUND

En utländsk juridisk person som erhåller utdelning på aktie i ett svenskt aktiebolag eller på andel i en svensk värdepappersfond är skyldig att betala kupongskatt, som är en definitiv källskatt.

Veritas är ett finländskt aktiebolag som driver försäkringsrörelse med medel som härrör från den i Finland obligatoriska och lagstadgade arbetspensionsförsäkringen. Bolaget tog under 2002 emot utdelningar på svenska värdepapper, varvid kupongskatt innehölls med närmare 400 000 kr. Bolaget ansåg att kupongskatt tagits ut i strid med EU-rätten och ansökte i december 2007 om återbetalning av kupongskatten. Skatteverket avslag ansökan.

Veritas överklagade Skatteverkets beslut till länsrätten och yrkade att erlagd kupongskatt skulle återbetalas. I överklagandet anförde Veritas att de svenska och finländska pensionssystemen i hög grad påminner om varandra och att Veritas har samma funktion som AP-fonderna i Sverige, vilka är skattebefriade. Veritas menade att det strider mot EU-rätten att Veritas beskattas hårdare än de svenska AP-fonderna.

Länsrätten ansåg visserligen att Veritas och AP-fonderna i huvudsak har samma funktion och syfte. Med hänsyn till att AP-fonderna i egenskap av statliga myndigheter omfattas av grunderna för statens skattebefrielse kan dock bolaget inte anses befinna sig i en objektivt sett jämförbar situation. Uttaget av kupongskatt ansågs därför inte utgöra en sådan restriktion för den fria rörligheten som är förbjuden i EU-rätten. Länsrätten avslag således överklagandet.

Veritas överklagade länsrättens dom till kammarrätten som avslog överklagandet på liknande skäl som länsrätten anfört.

YRKANDEN M.M.

Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas yrkar att erlagd kupongskatt ska återbetalas jämte ränta samt att ersättning ska medges för ombudskostnader i länsrätten, kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen med sammanlagt 486 825 kr. Veritas anför bl.a. följande.

Den finska staten har överlåtit förvaltningen av den privata sektorns arbetspensionsskydd till ett fåtal pensionsförsäkringsbolag, däribland Veritas. Bolaget får endast erbjuda lagstadgad pensionsförsäkring. Bolaget utfäster och betalar ut pensioner. Det är Veritas och inte de arbetsgivare som tecknat pensionsförsäkring för sina anställda som har ansvaret för att pensionsutfästelserna fullgörs. Veritas och AP-fondernas syfte och funktion är i praktiken identiska och de är därmed objektivt jämförbara med varandra. Olika aktörers skilda organisationsform utgör inte i sig grund för att anse att de inte befinner sig i samma situation.

Om Högsta förvaltningsdomstolen skulle anse att Veritas ska jämföras med svenska pensionsfonder är det diskriminerande att bolaget inte får beakta eventuella kostnader för intäkternas förvärvande. Svenska pensionsfonder får göra avdrag för finansiella skulder vid beräkningen av underlaget för avkastnings-skatten.

Skatteverket anser att överklagandet ska avslås, men tillstyrker att Veritas tillerkänns ersättning för kostnader i målet med skäliga 200 000 kr. Skatteverket anför bl. a. följande.

Situationen för Veritas är inte jämförbar med en svensk AP-fond. Medlemsstaterna i EU kan i princip ordna sina pensionslösningar som de vill. Att Finland

valt att anlita privata företag för att förvalta pensionsmedel i sitt system och Sverige valt ett annat sätt får konsekvenser vid beskattningen.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Vad målet gäller

Huvudfrågan i målet är om det är förenligt med EU-rätten att ta ut kupongskatt på utdelningar till ett finländskt pensionsförsäkringsaktiebolag som förvaltar den i Finland obligatoriska arbetspensionsförsäkringen när de svenska AP-fonderna är undantagna från inkomstskatt.

Om det är förenligt med EU-rätten att ta ut kupongskatt uppkommer frågan om det finländska pensionsförsäkringsaktiebolaget har rätt till avdrag för kostnader för att uppbära de aktuella utdelningarna.

Rättslig reglering m.m.

De allmänna pensionsfonderna är statliga myndigheter som förvaltar medel inom försäkringen för inkomstgrundad ålderspension. Fondernas organisation och verksamhet är reglerad i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) och i lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden. I egenskap av statliga myndigheter utgör de en del av staten och är därmed helt undantagna från skattskyldighet enligt 7 kap. 2 § första stycket 1 inkomstskattelagen (1999:1229), IL.

Enligt 7 kap. 2 § första stycket 3 IL är pensionsstiftelser helt undantagna från skattskyldighet för sina inkomster. Svenska livförsäkringsföretag ska enligt 39 kap. 3 § inte ta upp inkomster som hänför sig till tillgångar och skulder som förvaltas för försäkringstagarnas räkning eller influtna premier. Utgifter som hänför sig till sådana inkomster och premier får inte dras av.

Pensionsstiftelser och svenska livförsäkringsföretag är i stället skattskyldiga enligt 2 § lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Detsamma gäller för

bl.a. utländska livförsäkringsföretag som bedriver försäkringsrörelse från fast driftställe i Sverige.

Utländska juridiska personer som inte omfattas av bestämmelserna i avkastningsskattelagen och som är berättigade till utdelning på aktie i svenskt aktiebolag eller andel i svensk investeringsfond (numera benämnd värdepappersfond) är enligt 1 och 4 §§ kupongskattelagen (1970:624) skyldiga att betala kupongskatt på utdelningen. Skatten tas enligt 5 § ut med 30 procent av utdelningen. Av artikel 10 i 1996 års nordiska skatteavtal framgår att skatten inte får överstiga 15 procent av utdelningens bruttobelopp.

Enligt artikel 63 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är alla restriktioner för kapitalrörelser mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land förbjudna. I artikel 65.1a anges emellertid att bestämmelserna i artikel 63 inte ska påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa sådana bestämmelser i sin skattelagstiftning som skiljer mellan skattebetalare som har olika bostadsort eller som har investerat sitt kapital på olika ort.

Högsta förvaltningsdomstolen begärde i maj 2014 förhandsavgörande från EU-domstolen i ett mål (mål nr 2868-12) som gällde frågan om det strider mot den fria rörligheten för kapital att kupongskatt tas ut på utdelning till en nederländsk pensionsfond medan livförsäkringsföretag och pensionsstiftelser med hemvist i Sverige i stället ska betala en schablonmässigt beräknad avkastningsskatt på pensionsmedel.

EU-domstolen meddelade dom den 2 juni 2016 (Pensioenfonds Metaal en Techniek, C-252/14, EU:C:2016:402). EU-domstolen besvarade den ställda frågan enligt följande.

- Artikel 63 i EUF-fördraget ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken utdelning från ett bolag med hemvist i landet är föremål för källskatt när utdelningen utbetalas till en pensionsfond utan hemvist i landet medan utdelningen, när den utbetalas till en

pensionsfond med hemvist i landet, är föremål för en schablonbeskattning beräknad på en fiktiv avkastning, som sett över tid är avsedd att motsvara beskattningen av samtliga kapitalinkomster enligt de skatteregler som gäller i allmänhet.

- Artikel 63 i EUF-fördraget utgör emellertid hinder för att pensionsfonder utan hemvist i landet som uppburit utdelning inte får beakta eventuella kostnader för intäkternas förvärvande med direkt koppling till uppbärandet av utdelningar, när metoden för att beräkna beskattningsunderlaget för pensionsfonder med hemvist i landet föreskriver ett sådant beaktande, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Föreligger det en jämförbar situation?

Veritas är ett finländskt aktiebolag som bedriver försäkringsverksamhet avseende den i Finland obligatoriska arbetspensionsförsäkringen. Bestämmelser om denna försäkring finns för det i målet aktuella beskattningsåret främst i den finländska lagen om pension för arbetstagare (395/1961). Denna lag har 2006 ersatts av ny lagstiftning (395/2006). Grundprinciperna för den obligatoriska pensionsförsäkringen för privat anställda arbetstagare har dock inte ändrats i den nya lagen. Försäkringsbolagens verksamhet regleras i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997).

Veritas erbjuder arbetsgivare inom den privata sektorn att teckna arbetspensionsförsäkringar för sina anställda. Försäkringarna finansieras huvudsakligen med arbetspensionsavgifter som betalas av arbetsgivarna och arbetstagarna. Veritas

förvaltar det pensionskapital som ska användas för utbetalning av pensioner samt ansvarar i förhållande till försäkringstagarna för att pensionsutfästelserna fullgörs.

Veritas har anfört att bolaget har samma syfte och funktion som de svenska AP-fonderna och att bolaget och AP-fonderna därmed befinner sig i objektivt jämförbara situationer.

AP-fonderna har till huvuduppgift att förvalta kapital som hör till den inkomstgrundade ålderspensionen som ingår i den allmänna ålderspensionen. Denna är i sin tur en del av den offentliga och obligatoriska socialförsäkringen.

Den inkomstgrundade ålderspensionen baseras på de förvärvsinkomster som den pensionsberättigade haft under livet samt på vissa andra ersättningar som är pensionsgrundande. Den består av dels inkomstpension från ett fördelningssystem, dels premiepension från ett fonderat system, 55 kap. 2 och 3 §§ socialförsäkringsbalken. Den inkomstgrundade ålderspensionen regleras i 57–64 kap.

Fördelningssystemet innebär att de avgifter som betalas ett visst år på inkomster som förvärvas av de försäkrade används för finansiering av pensioner som utbetalas samma år. De försäkrade får pensionsrätter som berättigar till framtida inkomstpension. Storleken på pensionen beror på värdet av pensionsrätterna och den allmänna inkomstutvecklingen.

Samtliga AP-fonder utom Sjunde AP-fonden förvaltar kapital som ska utgöra en buffert för den inkomstgrundade ålderspensionen i fördelningssystemet för att jämna ut över- och underskott i nettot mellan pensionsavgifter och pensioner samt bidra med avkastning till pensionssystemet på längre sikt. Sjunde AP-fonden förvaltar kapital som härrör från premiepensionsdelen av den inkomstgrundade ålderspensionen (prop. 1999/2000:46 s. 50 f. och 56 f.). I egenskap av statliga

myndigheter utgör AP-fonderna en del av staten och är därmed undantagna från skattskyldighet enligt inkomstskattelagen.

Det finns likheter mellan den finländska arbetspensionsförsäkringen och den svenska inkomstgrundade ålderspensionen. Båda försäkringarna är obligatoriska och baseras i huvudsak på ett fördelningssystem där utbetalning av pensioner finansieras med årliga avgifter från arbetsgivarna och arbetstagarna. Både Veritas och AP-fonderna förvaltar fonderat kapital som hör till respektive försäkring.

Det finns emellertid också betydande skillnader mellan de verksamheter som Veritas och AP-fonderna bedriver. Veritas, som är ett aktiebolag, utfäster pensioner till arbetstagare genom försäkringsavtal med deras arbetsgivare och ansvarar för att pensionsutfästelserna fullgörs samt sköter utbetalning av pensioner. De statliga AP-fonderna har inte några liknande uppgifter. Med undantag för en mindre del av medlen som härrör från premiepensionsdelen, är AP-fondernas huvuduppgift att förvalta kapital som ska fungera som buffert i pensionssystemet. AP-fonderna fungerar således som stabiliseringsfonder för pensionssystemet utan någon direkt koppling till pensionsåtagandena.

AP-fonderna och Veritas verkar under olika förutsättningar såväl organisatoriskt som sett till funktion och syfte. De befinner sig därmed inte i objektiva jämförbara situationer vid tillämpningen av den svenska lagstiftningen. Det medför att det inte kan anses strida mot den fria rörligheten för kapital att Veritas betalar kupongskatt på erhållen utdelning samtidigt som AP-fonderna är undantagna från skattskyldighet.

Av EU-domstolens dom i målet *Pensioenfonds Metaal en Techniek* följer att situationen för Veritas inte heller kan anses jämförbar med den situation som svenska livförsäkringsföretag och pensionsstiftelser befinner sig i. De utdelningar som Veritas erhållit kan således inte undantas från kupongskatt med stöd av en jämförelse med dessa subjekt.

Föreligger rätt till avdrag för kostnader?

Av EU-domstolens dom i målet Pensioenfonds Metaal en Techniek framgår att den fonden befann sig i en jämförbar situation med ett svenskt försäkringsföretag eller en svensk pensionsstiftelse i fråga om kostnader som har en direkt koppling till intäkternas förvärvande i Sverige (punkt 64). EU-domstolen uttalade att det ankommer på den nationella domstolen att bedöma huruvida den beskattningsteknik som tillämpas på pensionsfonder med hemvist i landet gör det möjligt att, genom beräkningen av deras beskattningsunderlag, och i synnerhet genom beaktandet av deras skulder vid beräkningen av kapitalunderlaget, beakta eventuella kostnader för intäkternas förvärvande som är direkt kopplade till uppbärandet av utdelningar. Om så är fallet ska det vara tillåtet även för pensionsfonder utan hemvist i landet att beakta sådana kostnader (punkt 65).

Högsta förvaltningsdomstolen har kommit fram till att det är motiverat att ta ut kupongskatt på utdelning som tillfaller Veritas, eftersom bolagets situation inte är jämförbar vare sig med AP-fonderna eller med ett svenskt livförsäkringsföretag eller en pensionsstiftelse. Veritas bör dock ha samma möjligheter som de privaträttsliga subjekten att vid beräkningen av kupongskatten få göra avdrag för kostnader som har ett direkt samband med uppbärandet av utdelning på aktier eller andelar i en värdepappersfond som Veritas innehar. Det förutsätter att avkastningsskattelagen ger utrymme för att beakta sådana kostnader. Högsta förvaltningsdomstolen gör beträffande denna fråga följande bedömning.

Avkastningsskattelagen infördes i samband med inkomstskattereformen 1990. Syftet var att uppnå större neutralitet mellan olika sparformer. Skatten skulle tas ut på den avkastning som i olika former för pensionssparande var hänförlig till pensionskapitalet (prop. 1989/90:110 s. 484 f.). Till att börja med beräknades skatteunderlaget på nettointäkten med tillämpning av reglerna i inkomstlagen näringsverksamhet. Flera problem visade sig dock vara förknippade med denna beskattningsmetod och i samband med att det individuella pensionssparandet introducerades 1994 ändrades beskattningstekniken för avkastningsskatten genom att beräkningen schabloniserades (prop. 1992/93:187 s. 154 ff.).

Avkastningsskatten är en skatt på pensionskapitalets avkastning som ersätter skatten på faktiskt utgående ränta, utdelning och kapitalvinst (a. prop. s. 166).

Avkastningsskatten beräknas med utgångspunkt i ett kapitalunderlag. Vid beräkningen av detta underlag ska värdet av den skattskyldiges tillgångar vid ingången av beskattningsåret minskas med finansiella skulder vid samma tidpunkt. Till finansiella skulder hör enligt lagmotiven t.ex. skulder i form av lån som tagits upp mot säkerhet i egna fastigheter liksom redovisningstekniskt betingade periodiseringar av inkomster och utgifter. Dit hör också avsättningar till pensioner för anställda och tidigare anställda. Däremot räknas inte försäkringstekniska skulder och obeskattade reserver till finansiella skulder (a. prop. s. 221). Med finansiella skulder avses således sådana skulder som har ett direkt samband med förvaltningen av kapitalet.

En utgift i den finansiella verksamheten påverkar kapitalunderlaget antingen genom att tillgångarna minskar eller att skulderna ökar, låt vara med ett års förskjutning eftersom underlaget beräknas vid årets ingång. Beskattningsmetoden innebär emellertid inte att det är de faktiska intäkterna och kostnaderna i verksamheten som ligger till grund för skatteuttaget utan skatten tas ut på en schablonmässigt bestämd avkastning på nettobehållningen. Denna avkastning får anses omfatta samtliga intäkter och kostnader som skulle ha varit skattepliktiga respektive avdragsgilla om den skattskyldige i stället hade varit skattskyldig enligt inkomstskattelagen. En kostnad som är direkt kopplad till uppbärandet av utdelning på investerat kapital kan vara avdragsgill vid inkomstbeskattningen.

Frågan är då i vilken mån det finns sådana kostnader.

Kostnaderna för att förvärva aktierna har inte ett sådant direkt samband med utdelningen. Dessa kostnader får i stället dras av vid avyttring av aktierna. Vidare har EU-domstolen ansett att finansieringskostnader är hänförliga till innehavet av aktierna och att de således inte har ett direkt samband med själva erhållandet av

Mål nr
2847-12

utdelningar på aktierna (Miljoen m.fl., C-17/14, EU:C:2015:608, punkt 60).
Detsamma får anses gälla kostnader för att förvalta aktieinnehavet.

Varken kostnader för förvärvet, finansieringen eller förvaltningen av aktierna är således enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening sådana kostnader som kan anses ha ett direkt samband med erhållandet av avkastning i form av utdelning.

Det kan dock inte uteslutas att det i undantagsfall kan finnas kostnader som uppfyller kravet på sådant samband. Med hänsyn härtill får det anses vara diskriminerande enligt EU-rätten om den som är skattskyldig enligt kupongskattelagen inte ges möjlighet att, efter ansökan om återbetalning hos Skatteverket, få eventuella kostnader som har ett direkt samband med erhållna utdelningar beaktade. Det är dock den skattskyldige som har att visa att förutsättningar för avdrag föreligger (jfr Brisal, C-18/15, EU:C:2016:549, punkt 49 och 50).

Frågan om avdrag för kostnader har aktualiserats först i Högsta förvaltningsdomstolen. Av hänsyn till instansordningsprincipen bör det överlämnas till Skatteverket att pröva Veritas yrkande om avdrag för kostnader som är direkt hänförliga till uppbärandet av utdelningarna.

Ersättning för kostnader

En framställning om ersättning för kostnader ska enligt 7 § lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. göras hos den myndighet eller den domstol där kostnaderna uppkommit. Framställningen ska ha kommit in innan myndigheten eller domstolen avgör ärendet eller målet.

Veritas har först i Högsta förvaltningsdomstolen begärt ersättning för sina kostnader hos länsrätten och kammarrätten. Yrkandet om ersättning för dessa kostnader ska alltså avvisas.

Mål nr
2847-12

Med hänsyn till att målet gäller en fråga av betydelse för rättstillämpningen bör Veritas beviljas ersättning för sina kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen. Ersättningen kan skäligen bestämmas till 200 000 kr.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Margit Knutsson, Christer Silfverberg, Mahmut Baran och Leif Gäverth.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Johanna Ekbäck.

Länsrätten i Dalarnas läns dom den 22 januari 2010 i mål nr 1603-08
Skatteverkets beslut den 21 december 2007, dnr 139496-07/763